

ارزیابی مفاد ماده ۴۸ شرایط عمومی پیمان های متعارف و مقایسه

با ضوابط فیدیک^۱

سید فتح الله ساجدی^۲، مسعود حمزه پور^۳

۲- دانشیار گروه مهندسی عمران- دانشکده فنی- دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز- اهواز- ایران

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد عمران- گرایش مهندسی و مدیریت ساخت- دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز- اهواز- ایران

چکیده

هر ساله در تعدادی از پروژه های عمرانی به استناد ماده ۴۸ شرایط عمومی پیمان و بنا به دلایلی که خارج از قصور پیمانکار می باشد، از سوی کارفرما خاتمه پیمان به پیمانکار ابلاغ می گردد. تجارب گذشته نشان داده است پروژه هایی که بر اساس این ماده خاتمه یافته اند، عمدتاً پروژه هایی بوده اند که کارفرمایان و دستگاه های اجرایی، در تهیه و تامین ابزارهای مهم اجرایی پروژه، من جمله نقشه ها و مشخصات فنی، استحصال اراضی و مهمتر از اینها تامین منابع مالی، برنامه ریزی صحیح و دقیق ننموده اند و لاجرم در مقاطع میانی پروژه، پیمانکار را دچار مشکل نموده و با استناد به این ماده و تحت عنوان مصلحت پروژه یا به علل دیگر، نسبت به خاتمه پیمان اقدام نموده اند. به استناد ابلاغ ماده ۴۸ شرایط عمومی پیمان، حق و حقوقی به پیمانکار تعلق می گیرد. در این بررسی مفاد ماده ۴۸ شرایط عمومی پیمان با ضوابط فیدیک مقایسه شده و پیشنهاداتی در راستای اصلاح آن داده شده تا به نحوی تعادل منطقی در فضای اختیار و مسئولیت بین عوامل سه گانه مدیریت پروژه (کارفرما / مشاور / پیمانکار) به وجود آید. بعلاوه، با بررسی شرایط عمومی پیمان های سه عاملی، ضررهای ناشی از ابلاغ خاتمه پیمان مورد بررسی قرار گرفته است.

کلمات کلیدی: پروژه های عمرانی، پیمان های سه عاملی، شرایط عمومی پیمان، ماده ۴۸، فیدیک، خاتمه پیمان

۱. مقدمه

هرساله تعداد زیادی از پروژه ها باتوجه به مشکلات عدیده به اتمام نمی رسند که مهم ترین آنها مطابق گزارشات معاونت راهبردی ریاست جمهوری و مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، ناشی از مسایل مالی است [1]. از سوی دیگر پیمانکاران باتوجه به ادعاهای خود ناشی از میزان هزینه های انجام شده نسبت به صورت وضعیت قطعی دریافتی، حاضر به تحویل کارگاه نیستند، که مطابق گزارشات منتشره، سالانه بیش از ۱۲ هزار میلیارد تومان، ضرر ناشی از بهره برداری از این پروژه ها است [2]. از جمله مواردی که می تواند کمک شایانی در پیشبرد هر چه بهتر طرح های عمرانی و کاهش اختلافات میان ذینفعان و در نتیجه کاهش مدت زمان اجرای پروژه ها گردد، انعقاد یک پیمان مناسب با حداقل ابهامات بین کارفرما (دولت) و پیمانکار می باشد. یکی از مهمترین اسناد و مدارک منضم به پیمان "شرایط عمومی پیمان" بوده که آگاهی از مفاد آن و آشنایی با اختیارات و تعهدات پیش بینی شده برای هر یک از طرفین در آن به طور قطع در اجرای بهتر پروژه ها راه گشا می باشد. شرایط عمومی پیمان تقریباً از سال ۱۳۴۰ مورد استفاده قرار گرفته و از آن زمان تا کنون بارها مورد تجدیدنظر قرار گرفته است. آخرین نسخه این سند در تاریخ ۱۳۷۸/۰۳/۰۳ تحت عنوان نشریه ملی به شماره ۴۲۳۱۱

¹ International Federation of Consulting Engineers (FIDIC)

² Email: f_sajedi@yahoo.com

³ Email: masoudhp61@yahoo.com